

Onko kansalaisten pääsillä omiin potilastietoihin vaikutusta kansalaisten terveyteen tai terveydenhuollon palveluihin?

Kansalaisille suunnattuja terveydenhuollon sähköisiä palveluja on kehitetty jo useita vuosia. Uusilla kehittyneillä ratkaisuilla voi olla merkittävä rooli terveydenhuollon palveluiden tuotannossa. Ne antavat uusia mahdollisuuksia järjestää palveluita, seurata niiden käyttöä, saada palautetta ja siten parantaa palveluiden laatua. Sähköisten palveluiden oletetaan mm. tukevan kansalaisten hyvinvoinnin ja terveyden ylläpitämistä ja edistämistä sekä sairauksien ennaltaehkäisyä, tukevan kansalaisten oman terveyden hallintaa ja itsehoitoa, tehostavan kansalaisten ja palveluyksikön ammattilaisen välistä vuorovaikutusta ja parantavan kansalaisten osallistumismahdollisuuksia palvelujen suunnittelussa.

Sähköisten palveluiden käyttöönotto mahdollistaa kansalaisille aktiivisemmän roolin oman terveyden tai sairauden hoidossa. Kansalaisten rooli muuttuu tietoisemmaksi ja he ovat vastuullisia, itsenäisiä ja osaavia kumppaneja omassa hoidossaan. Kansalaisten aktiivinen rooli omassa hoidossa parantaa mahdollisesti hoidon laatua ja kansalaisten sitoutumista oman terveyden tai sairauden hoitoon.

Yksi kansalaisille tarjottu sähköinen palvelu on kansalaisen pääsy katsomaan omia potilastietoja. Kansalaisten pääsy omiin potilastietoihin ei ole uutta. Perinteisesti kansalaisille on annettu paperilla esimerkiksi epikriisit tai laboratoriovastaukset. Tutkimuksissa on todettu paperilla saatujen potilastietojen hyödyksi kansalaisen hoidossa lääkärin ja kansalaisen välisen vuorovaikutuksen tehostuminen ja riskiksi kansalaisen huolestuminen.

Joissakin tutkimuksissa sähköisten palvelujen kautta omien potilastietojen saamisen hyödyksi on todettu viestinnän tehostuminen, mutta tutkimukset osoittivat myös kansalaisten huolen luottamuksellisuudesta ja sisällön ymmärrettävyydestä. Nämä sähköiset palvelut ovat käsittäneet palvelun tuottajan tarjoamia sovelluksia, joiden kautta kansalaiset ovat päässeet terveydenhuollon toimijoiden dokumentoimiin ja hallinnoimiin potilastietoihin.

Tutkimusten mukaan kansalaiset ovat tulleet tietoisemmiksi saatuaan potilastietojaan sähköisten palvelujen kautta. Kuitenkaan tietoisemmat kansalaiset eivät välttämättä ole terveempiä. Kansalaiset ovat kokeneet hyödyllisenä potilastietojensa saannin ja ovat kiinnostuneita saamaan omat potilastietonsa. Tämä ei kuitenkaan osoita, että tietoisemmillä kansalaisilla olisi vaikutusta hoidon laatuun.

Hoitotuloksiin, kansalaisten ja palveluntuottajan väliseen vuorovaikutukseen ja potilastyytyväisyyteen on todettu olevan enemmän positiivista vaikutusta, jos sähköiseen palveluun, jonka kautta kansalaiset pääsevät omiin potilastietoihinsa olisi yhdistetty muita palveluja, kuten turvallinen viestinvälitys, vuorovaikutteinen päätöksenteon tuki tai terveyteen liittyvät muistutukset. Interaktiivinen ohjaus voi olla tehokkaampaa kuin pelkästään potilastietojen esittäminen ilman lisäneuvoja.

Sähköisten palveluiden hyödyntäminen on nähty keinona mm. lisätä kansalaisten omaa hyvinvointia ja terveyden edistämistä tai järjestää terveydenhuollon palveluja uudella tavalla. Sähköisten palveluiden vaikuttavuudesta tarvitaan näyttöön perustuvaa tutkimustietoa, kuten paraneeko kansalaisten terveydentila tai muuttuuko terveydenhuollon palvelujen järjestäminen.

Kristiina Häyrinen
Päätoimittaja